

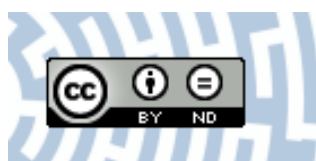

**You have downloaded a document from
RE-BUŚ
repository of the University of Silesia in Katowice**

Title: Prawnokarna ocena klapsa

Author: Michał Grudecki

Citation style: Grudecki Michał. (2021). Prawnokarna ocena klapsa. "Gubernaculum et Administratio" Nr 2 (2021), s. 239-253, doi 10.16926/gea.2021.02.30

Uznanie autorstwa - Bez utworów zależnych Polska - Ta licencja zezwala na rozpowszechnianie, przedstawianie i wykonywanie utworu zarówno w celach komercyjnych i niekomercyjnych, pod warunkiem zachowania go w oryginalnej postaci (nie tworzenia utworów zależnych).

UNIwersYTET ŚLĄSKI
W KATOWICACH

Biblioteka
Uniwersytetu Śląskiego

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

<http://dx.doi.org/10.16926/gea.2021.02.30>

dr Michał GRUDECKI

<https://orcid.org/0000-0002-5185-3770>

Uniwersytet Śląski

e-mail: michal.grudecki@us.edu.pl

Prawnokarna ocena klapsa

Streszczenie

Artykuł poświęcony jest problematyce prawnokarnej oceny klapsa. Klaps, pomimo wprowadzenia ponad 10 lat temu do polskiego porządku prawnego zakazu stosowania kar cielesnych, nadal jest zachowaniem akceptowanym pośród części społeczeństwa. Biorąc pod uwagę stanowiska przeciwników oraz zwolenników stosowania tej metody wychowawczej, jak również normy prawa karnego, należy odpowiedzieć na pytanie, czy stosujący go opiekunowie będą ponosić bezwarunkową odpowiedzialność karną. Udzielenie tej odpowiedzi wymaga analizy zachowania stosującego klapsy z perspektywy modelu przestępstwa. Zachowanie stosującego klapsy wypełnia znamiona typu czynu zabronionego z art. 217 k.k., lecz w niektórych przypadkach może nie cechować się karygodnością (art. 1 § 2 k.k.) bądź jego sprawcy nie będzie można przypisać winy (art. 1 § 3 k.k.). Autor ocenia także dawanie klapsów z punktu widzenia kontratypu karcenia małoletnich oraz zabiera stanowisko w kwestii dopuszczalności posługiwania się kontratypami pozaustawowymi.

Słowa kluczowe: klaps; karcenie cielesne; dziecko; prawo karne; przestępstwo; bezprawność; wina; karygodność.

Wstęp

Od ponad 10 lat w polskim porządku prawnym obowiązuje przepis art. 96¹ Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego¹, wysławiający normę zakazującą stosowania kar cielesnych wobec małoletnich przez osoby wykonujące władzę rodzicielską lub sprawujące nad nimi opiekę czy pieczę². Pomimo tego dawanie dzieciom

¹ Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy, tekst jedn.: Dz.U. z 2020 r., poz. 1359.

² Artykuł powstał w ramach projektu badawczego sfinansowanego ze środków Narodowego Centrum Nauki przyznanych na podstawie decyzji nr DEC-2018/29/N/HS5/00725 oraz umowy nr UMO-2018/29/N/HS5/00725.

klapsa jest wciąż akceptowalne pośród części społeczeństwa. Stosowanie kar cielesnych wobec małoletnich stanowi swego rodzaju element „ludowej mądrości” stosowanej od pokoleń w procesie wychowania na całym świecie³. Zdaniem J. Helios i W. Jedleckiej w Polsce wciąż część osób nie uznaje klapsa za przemoc bądź traktuje stosowanie kar cielesnych jako wyraz miłości względem dzieci, przyzwalając na klapsy⁴. W 2019 r. 61% respondentów poparło twierdzenie, że są sytuacje, w których trzeba dać dziecku klapsa⁵. Nieco mniejsze poparcie znajduje ta forma karcenia u przedstawicieli nauki, choć i tak można znaleźć poglądy aprobujące stosowanie klapsów, nawet po wprowadzeniu wspomnianego zakazu w 2010 r.⁶ Również i w orzecznictwie występują wypowiedzi, które pośrednio dopuszczają taką formę oddziaływania wychowawczego⁷. Ponadto, jeżeli zaakceptuje się możliwość korzystania przez wymiar sprawiedliwości z prawnokarnej instytucji kontratypów pozaustawowych, klaps *prima facie* może zostać objęty zakresem zastosowania kontratypu karcenia małoletnich. Jak słusznie zauważa I. Kisa-Bogorodź, w naszym kraju „[...] klaps jest zjawiskiem dyskursywnym, przez jednych uznawanym za przemoc i bicie, przez innych wykluczonym poza jej obszar i traktowanym jako pomoc w realizowaniu władzy rodzicielskiej”⁸. Biorąc pod uwagę znaczenie tego problemu dla wymiaru sprawiedliwości, warto zabrać głos w tej dyskusji.

Prowadzone badania mają na celu dokonanie analizy zachowania wychowawcy polegającego na daniu klapsa z perspektywy norm prawnokarnych. Należy odpowiedzieć na pytanie, w jaki sposób prawo karne winno reagować na przypadki tego typu naruszeń praw dziecka. Warto postawić hipotezę, zgodnie z którą skorzystanie przez rodzica z klapsa jako metody wychowawczej nie będzie każdorazowo prowadziło do ponoszenia odpowiedzialności karnej, ponieważ w niektórych przypadkach byłoby to sprzeczne z elementarnym poczuciem

³ B. Shmueli, *Corporal Punishment in the Educational System versus Corporal Punishment by Parents: A Comparative View*, „Law and Contemporary Problems” 2010, No. 2, s. 309; I. Kisa-Bogorodź, *Dyskursywność klapsa w świetle rodzicielskich narracji*, „Problemy Wczesnej Edukacji” 2019, nr 4, s. 139.

⁴ J. Helios, W. Jedlecka, *Przemoc fizyczna wobec dzieci. Perspektywa prawna*, Warszawa 2020, s. 20, 31.

⁵ Przemoc domowa wobec dzieci, www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2019/K_049_19.PDF [dostęp: 20.04.2021].

⁶ R. Nowotyra, *Karcenie wychowawcze w świetle art. 96¹ KRO*, „Kwartalnik Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury” 2012, z. 2, s. 118; R. Nowotyra, *Problematyka odpowiedzialności za przestępstwo z art. 217 kodeksu karnego w świetle art. 96¹ kodeksu rodzinnego i opiekuńczego*, „Studia Prawnicze. Rozprawy i Materiały” 2012, nr 2, s. 55–56; Z. Stawrowski, *Klaps jako imperatyw kategoryczny*, „Civitas. Studia z Filozofii Polityki” 2015, nr 17, *passim*; D. Karkut, *Zakaz stosowania kar cielesnych a pozaustawowy kontratyp karcenia w celach wychowawczych*, [w:] *Dobro dziecka w ujęciu interdyscyplinarnym*, E. Kabza, E. Krupa-Lipiński (red.), Toruń 2016, s. 135; P. Czarnek, *Konstytucyjnoprawna ochrona dziecka*, [w:] *Prawo karne w ochronie praw dziecka*, A. Grześkowiak, I. Zgoliński (red.), Bydgoszcz 2018, s. 16, 18.

⁷ Zob. wyrok SO w Gliwicach z dnia 23 marca 2017 r., V Ka 647/16, SAOS nr 281073.

⁸ I. Kisa-Bogorodź, *op. cit.*, s. 136.

sprawiedliwości. Metodami badawczymi, które pozwolą zrealizować postawiony powyżej cel, są formalno-dogmatyczna analiza przepisów prawa, badania literaturowe oraz analiza orzecznictwa.

1. Klaps w oczach przedstawicieli nauki

1.1. Definicja klapsa

Klaps stanowi jedną – najlżejszą – z form karcenia cielesnego małoletnich. Polega on zasadniczo na uderzeniu ręką w ciało dziecka – głównie w pośladki lub rękę⁹. Zachowanie takie bez wątpienia wpisuje się w definicję kary cielesnej. Zgodnie z definicją Komitetu Praw Dziecka, zawartą w wydanej w 2006 r. Uchwale ogólnej nr 8 pt. „Prawo dziecka do ochrony przed karami cielesnymi i innymi okrutnymi i poniżającymi formami karania”, cytowaną w piśmiennictwie oraz orzecznictwie, elementami wspólnymi tej metody wychowawczej, zwanej też dyscypliną negatywną są¹⁰:

1. posłużenie się przez karzącego w stosunku do karconego siłą fizyczną;
2. działanie w celu sprawienia karconemu przykrości przez wywołanie uczucia przynajmniej lekkiego bólu lub dyskomfortu;
3. brak spowodowania poważniejszych obrażeń fizycznych u karconego (element ten nie występuje w definicji Komitetu Praw Dziecka, lecz jest słusznie podnoszony przez innych autorów).

1.2. Przeciwnicy klapsa

Przeciwnicy klapsa zwracają uwagę już na samą jego niewinną nazwę (klaps, dyscyplina, dawanie w skórę, klepanie), która odwraca uwagę od istoty tej metody wychowawczej – stosowania wprawdzie lekkiej, lecz przecież przemocy wobec słabszego od wychowawcy dziecka¹¹. Klaps stanowi w ich oczach działanie godzące w godność dziecka, będące zagrożeniem dla jego prawidłowego rozwoju fizycznego oraz psychicznego¹². Jak każdy przejaw kary cielesnej rodzi on

⁹ B. Shmueli, *The Influence of the United Nations Convention on the Rights of the Child on Corporal Punishment – A Comparative Study*, „Oregon Review of International Law” 2008, vol. 10, s. 191.

¹⁰ Wyrok SO w Sieradzu z dnia 30 maja 2018 r., II Ka 109/18, LEX nr 2506647; R. Hałas, S. Hypś, *Karcenie małoletnich w perspektywie prawnomiędzynarodowej i prawnoporównawczej*, [w:] F. Ciepły (red.), *Prawne aspekty karcenia małoletnich*, Warszawa 2011, s. 52. Zob. też A. Piekarska, *Przemoc, kary cielesne i krzywdzenie dzieci*, „Dziecko Krzywdzone. Teoria. Badania. Praktyka” 2003, nr 2, s. 13.

¹¹ *Zakaz kar cielesnych wobec dzieci. Pytania i odpowiedzi*, Strasburg 2007, s. 7; R. Krajewski, *Karcenie dzieci. Perspektywa prawna*, Warszawa 2010, s. 14; J. Helios, W. Jedlecka, op. cit., s. 7, 9, 11.

¹² J. Helios, W. Jedlecka, op. cit., s. 42, 115; K. Makaruk, *Postawy Polaków wobec kar fizycznych a ich stosowanie w praktyce rodzicielskiej*, „Dziecko Krzywdzone. Teoria. Badania. Praktyka”

poczucie dyskomfortu, upokorzenia, ośmieszenia oraz strachu i bezradności u dziecka w relacji z opiekunem, który wręcz przeciwnie – winien być gwarantem jego bezpieczeństwa¹³. Już prawie 60 lat temu I. Andrejew zauważył, że „[...] z punktu widzenia efektów wychowawczych kara cielesna jest bezskuteczna albo zgoła osiąga wyniki odwrotne niż zamierzone: obraża godność osobistą zamiast ją podnosić, wzbudza lęk, zabija w dziecku poczucie wstydu, otępia, absorbuje w znacznym stopniu uwagę dziecka na bólu fizycznym i mobilizuje egoistyczne motywy samoobrony, zamiast przyczyniać się do zrozumienia winy, robi na dziecku wrażenie, że wychowawca wyładowuje na nim złość lub niechęć, wywołuje nienawiść, chęć zemsty, agresję”¹⁴. Klaps to wyraz frustracji dorosłego, dowód braku umiejętności wychowawczych¹⁵. Jego stosowanie uprzedmiotawia dziecko, jest podobne do zasady warunkowania, wykorzystywanej przy tresurze zwierząt¹⁶.

Klaps nie jest skuteczną metodą wychowawczą, ponieważ istnieje prawdopodobieństwo zrodzenia przez jego stosowanie odwrotnych od zamierzonych skutków. Zamiast spowodować poprawę zachowania dziecka, może on wywołać on może nasilenie postaw agresywnych, wzmocnić nieposłuszeństwo czy zahamować rozwój uczuć wyższych¹⁷. Istnieje ryzyko, że wychowywane w ten sposób dziecko w życiu dorosłym będzie niepewnym człowiekiem, o niskim poczuciu własnej wartości, przekonanym, że wszystkie problemy można rozwiązać za pomocą siły fizycznej¹⁸. Prawdziwa dyscyplina opiera się na wzajemnym szacunku i tolerancji, a nie sile¹⁹. Prowadzone badania potwierdzają związek między doświadczeniem przemocy fizycznej w dzieciństwie, a późniejszymi ryzykownymi dla zdrowia zachowaniami, takimi jak: skłonność do depresji, postaw lękowych czy autodestrukcji, a także do korzystania z substancji psychoaktywnych czy podejmowania ryzykownych kontaktów seksualnych²⁰.

2013, nr 4, s. 40; E. Jarosz, C. Kurkowski, „Tylek nie szklanka” – o popularności kar cielesnych w wychowaniu, „Problemy Wczesnej Edukacji” 2018, nr 1, s. 73.

¹³ A. Cisek, *Obowiązek posłuszeństwa wobec rodziców a ochrona dóbr osobistych dziecka*, „Acta Universitatis Wratislaviensis” 1990, nr 1152, s. 34; A. Czepiel, *Dobre i złe sposoby obrony wartości rodzinnych – polemika z profesorem Zbigniewem Stawrowskim*, „Civitas. Studia Z Filozofii Polityki” 2015, nr 17, s. 280; J. Helios, W. Jedlecka, op. cit., s. 4, 7, 42; K. Makaruk, op. cit., s. 40.

¹⁴ I. Andrejew, *Oceny prawne karcenia nieletnich*, Warszawa 1964, s. 22.

¹⁵ I. Kisa-Bogorodź, op. cit., s. 141–142.

¹⁶ A. Czepiel, op. cit., s. 281–282.

¹⁷ A. Cisek, op. cit., s. 34.

¹⁸ Wyrok SO w Sieradzu z dnia 30 maja 2018 r., II Ka 109/18, LEX nr 2506647.

¹⁹ *Zakaz...*, s. 34.

²⁰ A. Budzyńska, K. Makaruk, *Doświadczenie przemocy fizycznej w dzieciństwie a podejmowanie zachowań szkodliwych dla zdrowia. Wyniki badań przeprowadzonych wśród polskich studentów*, „Dziecko Krzywdzone. Teoria. Badania. Praktyka” 2018, nr 3, s. 38; E. Jarosz, C. Kurkowski, op. cit., s. 73.

1.3. Zwolennicy klapsa

Zwolennicy klapsa uznają go natomiast za właściwą metodę wychowawczą, która pozwala kształtować charakter dziecka i skłaniać go do podejmowania w przyszłości wyłącznie właściwych zachowań²¹. Jak zauważa Z. Stawrowski, „jest on dla dziecka prostym, jednoznacznym i następującym bezpośrednio po wykroczeniu sygnałem, że pewnych rzeczy w żadnym wypadku robić nie wolno”²². Aprobujący tę metodę wychowawczą powołują się także na własne doświadczenia w przeszłości (co potwierdza prawdziwość znanego hasła „bici biją”), wskazując, że dzięki dobrodziejstwu kar cielesnych dzieci wyrosną na „porządnych” ludzi²³. Niektórzy rodzice traktują klapsy jako metodę wymuszenia posłuszeństwa dziecka i skorygowania jego reakcji, która wcale nie boli, a więc nie jest biciem, czyli czymś złym²⁴. Zaś zdaniem części pedagogów, umiarkowane stosowanie lekkich kar cielesnych – a więc przykładowo klapsów – nie w każdym przypadku rodzi uszczerbek na zdrowiu fizycznym czy psychicznym dziecka, a nawet jeśli tak się stanie, to uszczerbek ten zostanie zrekompenzowany krótko i długoterminowymi zyskami wychowawczymi²⁵. K. Cope również wskazuje, że w świetle niektórych badań właściwie stosowane karcenie cielesne przynosi lepsze efekty niż inne metody wychowawcze²⁶. Zdaniem Z. Stawrowskiego bez stosowania przemocy rodzice w sytuacjach wyjątkowych nie są w stanie właściwie wykonywać swoich zadań względem dzieci²⁷.

Aprobata klapsów wynika też częściowo z faktu nieznamomości przez wielu rodziców innych metod wychowawczych²⁸. Rodzicom, którzy nie posiadają zdolności wychowawczych nie można odmówić prawa do posiadania potomstwa²⁹. Podnosi się również, że najmłodsze dzieci nie są w stanie zrozumieć sensu innych kar niż cielesne, a zatem kary pedagogiczne nie poskutkują wobec nich żadnymi efektami³⁰. Negatywne konsekwencje klapsów łagodzone są natomiast miłością

²¹ T. Bojarski, *Zakres kontratypu karcenia małoletnich w polskim prawie karnym*, [w:] *Prawne aspekty karcenia małoletnich*, F. Cieplý (red.), Warszawa 2011, s. 20; B. Shmueli, *The Influence...*, s. 191.

²² Z. Stawrowski, op. cit., s. 267.

²³ J. Zmarzlik, *Jak wychowywać bez kar fizycznych? – praca z rodzicami bijącymi swoje dzieci*, „Dziecko Krzywdzone. Teoria. Badania. Praktyka” 2003, nr 2, s. 124; J.G. Dwyer, *Parental Entitlement and Corporal Punishment*, „Law and Contemporary Problems” 2010, No. 2, s. 190–191, 199.

²⁴ I. Kisa-Bogorodź, op. cit., s. 138–139.

²⁵ B. Shmueli, *Corporal...*, s. 309.

²⁶ K. Cope, *The Age of Discipline: The Revelance of Age to the Reasonableness of Corporal Punishment*, „Law and Contemporary Problems” 2010, No. 2, s. 179–180.

²⁷ Z. Stawrowski, op. cit., s. 266–267.

²⁸ J. Włodarczyk, *Klapsy za karę. Wyniki badań postaw i stosowania kar fizycznych w Polsce*, „Dziecko Krzywdzone. Teoria. Badania. Praktyka” 2017, nr 4, s. 28; J. Helios, W. Jedlecka, *Przemoc...*, s. 16.

²⁹ I. Andrejew, op. cit., s. 81; B. Shmueli, *Corporal...*, s. 317.

³⁰ K. Cope, op. cit., s. 182; D. Karkut, op. cit., s. 135.

rodzicielską. Klapsy to także wyraz tej miłości, jak również troski i zaangażowania rodzica oraz jego wsparcia³¹. Rodzice najlepiej znają swoje dzieci, a więc wiedzą, które kary są według nich skuteczne i jeśli są nimi klapsy – nie wolno odmawiać im prawa do ich stosowania³². Według Z. Stawrowskiego wymierzenie klapsa jest niekiedy wręcz moralnym obowiązkiem rodziców³³. Zdaniem M. Wolickiego, „dziecko ma bowiem duże i głębokie poczucie sprawiedliwości i przyjmie karę, także fizyczną, jeśli będzie ona sprawiedliwa [...]”³⁴. Klaps to bliskość fizyczna dziecka z opiekunem, będąca pozytywnym uczuciem, nienaruszającym jego godności i nieodbieranym przez nie negatywnie, ale jako wyraz troski o jego dobro i przyszłość, wręcz niekiedy pożądanym³⁵. To czyn o wysokiej wartości wychowawczej, który zasługuje na pochwałę³⁶. Zakaz stosowania klapsów jest wyrazem paternalizmu państwa, które kwestionuje naturalne uprawnienia rodziców i stawia się w roli wychowawcy³⁷.

2. Klaps a prawo karne

2.1. Kontratyp karcenia małoletnich

Rodzic, który daje dziecku, wypełnia swoim zachowaniem znamiona typu czynu zabronionego z art. 217 § 1 Kodeksu karnego³⁸. Zakaz naruszania nietykalności cielesnej dziecka, płynący z normy sankcjonowanej dekodowanej ze wspomnianego przepisu ustawy karnej, znajduje potwierdzenie w art. 96¹ k.r.o. Wprowadzenie tego przepisu stanowiło bowiem próbę wykorzystania regulatywnej funkcji prawa w umacnianiu pożądanых przez ustawodawcę postaw społecznych – wychowywania bez kar cielesnych, w tym klapsów³⁹. Wypełnienie znamion typu czynu zabronionego rodzi jednak wyłącznie domniemanie bezprawności⁴⁰. Zakres zastosowania normy sankcjonowanej zakazującej danego sposobu zachowania może zostać przecież ograniczony przez kontratyp⁴¹.

³¹ I. Kisa-Bogoródz, op. cit., s. 140; Z. Stawrowski, op. cit., s. 265, 268.

³² M. Wolicki, *Zasadność i dopuszczalne formy karcenia małoletnich według wskazań psychologii wychowawczej*, [w:] *Prawne aspekty karcenia małoletnich*, F. Ciepły (red.), Warszawa 2011, s. 150.

³³ Z. Stawrowski, op. cit., s. 258, 265, 267.

³⁴ M. Wolicki, op. cit., s. 151. Tak też J. Dobson, *Uparte dziecko. Od narodzin do wieku młodzieńczego*, Warszawa 1992, s. 26.

³⁵ S. Sławiński, *Spór o wychowanie w posłuszeństwie*, Warszawa 1991, s. 103; P. Czarnek, op. cit., s. 18; I. Kisa-Bogoródz, op. cit., s. 140; Z. Stawrowski, op. cit., s. 268.

³⁶ Z. Stawrowski, op. cit., s. 261.

³⁷ Ibidem, s. 258, 260.

³⁸ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny, tekst jedn.: Dz.U. z 2020 r., poz. 1444.

³⁹ Por. J. Helios, W. Jedlecka, op. cit., s. 57; R. Nowotyra, *Problematyka...*, s. 50.

⁴⁰ M. Grudecki, *Kontratypy pozaustawowe w polskim prawie karnym*, Warszawa 2021, s. 115.

⁴¹ Ibidem.

Nie można zgodzić się z poglądem, w myśl którego pozaustawowy kontraktyp karcenia małoletnich może uniemożliwić przypisanie cechy bezprawności czynowi rodzica polegającemu na daniu klapsa. Opisany czyn nie spełnia bowiem ogólnie przyjętych przesłanek kontratypizacji⁴². Zdaniem *communis opinio* nauki prawa karnego poświęcenie jednego dobra dla ratowania drugiego w trakcie kontratypowej kolizji musi cechować się społeczną opłacalnością – zyski powinny przeważać nad stratami, które powstałyby przy braku podjęcia zachowania opisanego znamionami kontratypu⁴³. Biorąc pod uwagę powyższe rozważania, nie sposób bez żadnych wątpliwości stwierdzić, że zyski wynikające ze stosowania klapsów jako metody wychowawczej przewyższają koszty, które może ona przynieść⁴⁴. Może być wręcz odwrotnie, że koszty w postaci szkód psychicznych lub nawet fizycznych wyrządzonych dziecku przewyższą wątpliwe zyski wyróżniane przez zwolenników „dawania w skórę”. Dodatkowo warto mieć na uwadze fakt, że wyróżnianym powszechnie warunkiem *sine qua non* kontratypu karcenia małoletnich jest działanie rodziców w celu wychowawczym⁴⁵, zaś wielu pedagogów kwestionuje walory wychowawcze klapsów⁴⁶. Dziecko, które otrzyma klapsa jest silnie wzburzone, a stan ten wysoce utrudnia wyciąganie wniosków na przyszłość, przez co karcenie traci sens⁴⁷. Jeśli zaś karcenie jest pozbawione sensu, to nie może być objęte kontratypem oddziaływania wychowawczego ze względu na brak wypełnienia znamienia strony podmiotowej tego kontratypu.

Warto też pamiętać, że posługiwanie się przez wymiar sprawiedliwości konstrukcją kontratypów pozaustawowych jest zabiegiem sprzecznym z konstytucyjnymi zasadami legalizmu, podziału władzy i określoności, a tym samym naruszającym funkcję gwarancyjną prawa karnego⁴⁸. W nauce prawa karnego znane jest stwierdzenie, że nie istnieje kontraktyp bez typu⁴⁹. Skoro bez żadnych wątpliwości twierdzi się, że typ musi być bezwzględnie spisany w ustawie, to tak samo winno się skonkludować odnośnie do kontratypu. M. Małecki trafnie wskazuje, że kontraktyp pozaustawowy to kontraktyp pozaprawny, który w demokratycznym państwie nie może obowiązywać,

⁴² Więcej o przesłankach kontratypizacji: M. Grudecki, *Kontratypy...*, s. 302.

⁴³ Zob. np. W. Wróbel, A. Zoll, *Polskie prawo karne. Część ogólna*, Kraków 2014, s. 342; J. Hanc, *L'art pour l'art, czyli o tzw. kontratypie sztuki*, „Santander Art and Culture Law Review” 2020, nr 1, s. 134.

⁴⁴ Tak też S. Różycka-Jaroś, *Karcenie dzieci – czyn zabroniony czy okoliczność uchylająca bezprawność*, Warszawa 2012, s. 77.

⁴⁵ Zob. zamiast wielu: M. Grudecki, *Kontratypy...*, s. 427–428.

⁴⁶ S. Różycka-Jaroś, *op. cit.*, s. 79 czy J. Helios, W. Jedlecka, *op. cit.*, s. 92.

⁴⁷ J. Helios, W. Jedlecka, *op. cit.*, s. 11.

⁴⁸ Szerzej na ten temat: M. Grudecki, *Tak zwane kontratypy pozaustawowe a funkcja gwarancyjna prawa karnego*, [w:] *Prawo karne w obliczu zmian i aktualnych problemów polityki kryminalnej*, A. Golonka, M. Trybus (red.), Rzeszów 2018, s. 186; M. Grudecki, *Tak zwane kontratypy pozaustawowe a zasada określoności w prawie karnym*, „Kwartalnik Prawo-Społeczeństwo-Ekonomia” 2018, nr 3, s. 53; M. Grudecki, *Kontratypy...*, s. 234–263, 294–297.

⁴⁹ M. Małecki, *Granice sztuki w świetle prawa karnego*, „Zeszyty Artystyczne” 2015, nr 26, s. 47.

stanowiąc analogicznie do pozaustawowego typu sprzeczność samą w sobie⁵⁰. Korzystanie przez organy wymiaru sprawiedliwości z instytucji kontraktów pozaustawowych jest zabiegiem *contra legem*, stanowiącym z ich strony niedopuszczalną samowolę⁵¹. Biorąc pod uwagę, że karcenie cielesne w jakiegokolwiek postaci nie spełnia przesłanek kontraktypizacji, nie można również wysuwać postulatów *de lege ferenda*, by ustawodawca dodał taki kontrakt do ustawy karnej.

2.2. Znikomy stopień społecznej szkodliwości stosowania klapsów

Niektóre sądy, rozpatrując sprawy opiekunów oskarżonych o naruszenie netykalności cielesnej w wyniku zastosowania klapsa, opierają swoje rozstrzygnięcia o klauzulę znikomego stopnia społecznej szkodliwości. Zdaniem Sądu Okręgowego we Wrocławiu, „w przypadku delikatnego klapsa sygnalizującego dziecku brak aprobaty dla jego nagannego zachowania zasadniczo społeczna szkodliwość nie jest wyższa niż znikoma”⁵². Powołując się na art. 1 § 2 k.k., orzekł m.in. Sąd Rejonowy w Nowym Sączu w sprawie, w której karzący klapssem działał w stanie silnego wzburzenia – był zmęczony psychicznie i bezsilny wobec zachowania małoletniego, który posiadał zaburzenia osobowościowe i społeczne (nadpobudliwość, drażliwość)⁵³. Sąd uznał, że zachowanie opiekuna podyktowane było troską wobec małoletniego. W innej sprawie zarówno sąd rejonowy, jak i rozpatrujący sprawę w II instancji sąd okręgowy doszedł do wniosku, że nie przekracza znikomego stopnia społecznej szkodliwości czyn polegający na wielokrotnym klepaniu trzyletniego dziecka w pośladki z założoną pieluchą⁵⁴.

Uwolnienie stosującego klapsy od odpowiedzialności karnej na podstawie klauzuli znikomego stopnia społecznej szkodliwości jest zadaniem dość karkołomnym z perspektywy kwantyfikatorów z art. 115 § 2 k.k., gdyż *in genere* klapsy są zachowaniem godzącym w istotne dobro prawne, a także znacznie naruszającym reguły postępowania z nim. Należy jednak pamiętać, że ocena stopnia społecznej szkodliwości musi zostać dokonana *in concreto*, jak również całościowo⁵⁵. Stąd też negatywnie należy ocenić konkluzję Sądu Okręgowego w Sieradzu, który uznał, że „[...] każdy rodzaj karcenia fizycznego dzieci, zwłaszcza tak młodych jak pokrzywdzona, jest niedozwolony i szkodliwy społecznie w stopniu wyższym niż znikomy”⁵⁶. Pomimo tego błędnego sformułowania, sąd podjął się oceny stopnia społecznej szkodliwości z perspektywy kwantyfikatorów z art. 115 § 2 k.k., wskazując m.in. na naganność celu, do którego osiągnięcia

⁵⁰ Ibidem, s. 47–48.

⁵¹ M. Grudecki, *Kontraty...*, s. 296.

⁵² Wyrok SO we Wrocławiu z dnia 29 grudnia 2015 r., IV Ka 1185/15, LEX nr 1962948.

⁵³ Wyrok SR w Nowym Sączu z dnia 2 sierpnia 2019 r., II K 1397/17, LEX nr 2780769.

⁵⁴ Wyrok SO w Sieradzu z dnia 17 maja 2017 r., II Ka 87/17, LEX nr 2304570.

⁵⁵ Por. wyrok SN z dnia 10 lutego 2009 r., WA 1/09, LEX nr 598094; wyrok SR w Nowym Sączu z dnia 2 sierpnia 2019 r., II K 1397/17, LEX nr 2780769.

⁵⁶ Wyrok SO w Sieradzu z dnia 30 maja 2018 r., II Ka 109/18, LEX nr 2506647.

oskarżony posłużył się klapssem (zmuszenie czteroletniej córki do jedzenia), charakter dobra, w które ugodzono (godność dziecka) oraz rozmiar grożącej szkody (zaburzenia rozwoju psychicznego małoletniej).

Trzeba pamiętać, że rodzaj oraz rozmiar negatywnych konsekwencji stosowania klapsów – kar cielesnych – zależą będzie od częstotliwości sięgania po tę metodę wychowawczą przez rodziców oraz od jej natężenia oraz motywacji, którą przejawia karcący. Stosowanie siły fizycznej wobec małoletniego może być niekiedy swego rodzaju zemstą ze strony rodzica i to zarówno, gdy ma miejsce pod wpływem emocji niedługo po przewinieniu dziecka, jak i „na chłódno” – po upływie czasu od tego przewinienia. Nie sposób bezwzględnie oddzielić od intencji działania w celu wychowawczym chęci rozładowania przez opiekuna złych emocji⁵⁷. Warto też podkreślić, że niewątpliwie większą krzywdę wyrządzają swojemu dziecku ci opiekunowie, którzy będą posługiwali się wyłącznie klapssem, a ta forma dyscypliny stanowić będzie codzienność w ich procesie wychowawczym. Stosowanie klapsów jako stałej metody wychowawczej prowadzi będzie do naruszenia nietykalności cielesnej w warunkach czynu ciągłego (art. 12 § 1 k.k.) i w znacznym stopniu utrudni, by nie rzec wręcz, że uniemożliwi przyjęcie znikomego stopnia jego społecznej szkodliwości.

2.3. Niemożność przypisania winy stosującemu klapsy

Zgodnie z regulacją art. 1 § 3 k.k. nie popełnia przestępstwa sprawca czynu zabronionego, jeżeli nie można mu przypisać winy w czasie czynu. Klauzula ta, zgodnie z intencją ustawodawcy, pozwala nie przypisać sprawcy winy w innych sytuacjach wyjątkowych niż te, które zostały opisane w Kodeksie karnym – ma więc charakter subsydiarny⁵⁸. Dzięki niej katalog okoliczności wyłączających możliwość przypisania winy nie jest katalogiem zamkniętym, w przeciwieństwie do katalogu kontratypów. Jest to zrozumiałe ze względu na istotę winy oraz mnogość niedających się skatalogować okoliczności, które rzutują na możliwość, a właściwie na brak możliwości postawienia zarzutu popełnienia bezprawnego i karygodnego czynu zabronionego wobec sprawcy znajdującego się w anormalnej sytuacji motywacyjnej⁵⁹. W przypadkach, w których okoliczności usprawiedliwiające sprawcę przeważają nad okolicznościami obciążającymi tak, że redukują do zera możliwość do przypisania winę, zgodnie z art. 1 § 3 k.k. nie ma przestępstwa⁶⁰. Szczególna sytuacja motywacyjna, choćby nie była opisana w ustawie karnej,

⁵⁷ Por. P. Tomanek, „Poniżająca przemoc” czy „wychowawczy klaps”? Dyskursy na temat stosowania kar fizycznych wobec dzieci i ich ustawowego zakazu w Polsce, „Dziecko Krzywdzone. Teoria. Badania. Praktyka” 2017, nr 4, s. 20.

⁵⁸ *Nowe kodeksy karne z 1997 r. wraz z uzasadnieniami*, I. Friedrich-Michalska, B. Stachurska-Marcinićzak (red.), Warszawa 1997, s. 118; J. Majewski, P. Kardas, *O dwóch znaczeniach winy w prawie karnym*, „Państwo i Prawo” 1993, nr 10, s. 73.

⁵⁹ Por. M. Małecki, *Przypisanie winy. Podstawy teorii ekskulpantów*, Kraków 2019, s. 188.

⁶⁰ Ibidem.

uniemożliwia postawienie zarzutu winy⁶¹. Oczywiście wśród przedstawicieli doktryny można znaleźć przeciwników prezentowanego poglądu⁶², lecz istotą winy jest wymagalność zachowania zgodnego z prawem, stąd też jeśli w chwili czynu od sprawcy nie można tego zachowania wymagać, nie ponosi on winy⁶³. Sprawcy można przypisać winę tylko wówczas, gdy w chwili czynu posiadał on możliwość wyboru innego postąpienia – nienaruszającego normy sankcjonowanej – w okolicznościach, w których się znalazł⁶⁴. W sytuacji, w której adresat normy sankcjonowanej nie był w stanie podjąć decyzji wymaganej przez prawo bądź postąpić zgodnie z tą decyzją, jego ukaranie jest bezzasadne w świetle funkcji i zasad prawa karnego, stając się wyłącznie aktem ciemienia⁶⁵. Jeżeli zatem w konkretnym – anormalnym – przypadku rodzic nie będzie mógł postąpić inaczej, jak tylko zastosować klapsa – nie popełni przestępstwa ze względu na brak winy. Może on usprawiedliwiać się wyjątkową krnąbrnością dziecka czy też rangą jego przewinienia, nieskutecznością albo nieznaną innymi metod wychowawczych, własnym zmęczeniem psychicznym lub fizycznym, szczególnym wzburzeniem.

Biorąc pod uwagę fakt, że w Polsce świadomym zakazu stosowania kar cielesnych wobec małoletnich jest zaledwie co trzecia osoba⁶⁶, można również zastanowić się nad ekskulpacją karcącego za pomocą klapsów na podstawie art. 30 k.k. Wydaje się jednak, że usprawiedliwienie tego błędu będzie bardzo trudne, biorąc pod uwagę rozgłos medialny, który towarzyszył wprowadzeniu w 2010 r. art. 96¹ k.r.o., jak też szereg prowadzonych kampanii antyprzemocowych wobec dzieci⁶⁷. W przypadku nieusprawiedliwionego błędu co do prawa, sąd może zastosować wobec sprawcy nadzwyczajne złagodzenie kary (osobna przesłanka kodeksowa w art. 30 k.k.), jeżeli uzna, że jego stopień winy jest na tyle niski, by uzasadniał skorzystanie z tego dobrodziejstwa.

Podsumowanie

Klaps jest zakazaną przez prawo karą cielesną. Co do tej tezy nie można mieć żadnych wątpliwości. Fakt, że stanowi wyłącznie lekkie naruszenie nietykalności

⁶¹ Wyrok SN z dnia 18 listopada 2010 r., V KK 212/10, LEX nr 2103716.

⁶² Zob. przykładowe argumenty przeciwko: T. Dukiet-Nagórska, *Wprowadzenie do okoliczności uniemożliwiających przypisanie winy*, [w:] *Prawo karne. Wykład akademicki*, T. Dukiet-Nagórska, O. Sitarz (red.), Warszawa 2021, s. 280.

⁶³ M. Peno, *Problem sposobu pojmowania i roli winy w prawie karnym (od dogmatyki do wartości)*, „Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych” 2016, z. 3, s. 119; A. Barczak-Oplustil, *Sporne zagadnienia istoty winy w prawie karnym. Zarys problemu*, „Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych” 2005, z. 2, s. 86.

⁶⁴ *Ibidem*, s. 22.

⁶⁵ J. Majewski, P. Kardas, op. cit., s. 72.

⁶⁶ E. Jarosz, C. Kurkowski, op. cit., s. 79.

⁶⁷ Tak R. Nowotyra, *Problematyka...*, s. 54.

cielesnej dziecka nie zmienia tej oceny, jak również tego, iż dziecko odczuwa z jego powodu ból czy upokorzenie. Trudno też zaakceptować tezę, że klaps może być stosowany z miłości do dziecka i wtedy nie jest przemocą. W rzeczywistości społecznej mogą jednak wystąpić rozmaite stany faktyczne, w których nastąpi bezprawne zastosowanie klapsa. Trudno generalizować, gdyż różne są dzieci, a także różni wychowawcy i sytuacje, w których się znajdują. Nie zawsze będzie sprawiedliwe oraz racjonalne pociągnięcie do odpowiedzialności karnej stosującego klapsy⁶⁸. Jak słusznie wskazuje I. Andrejew, kara kryminalna jest lichym środkiem wyrabiania w człowieku poczucia delikatności, które niezbędne jest w procesie wychowania⁶⁹. Ingerencja państwa w życie rodziny jest również bardzo szkodliwa dla jej dobra⁷⁰. Trudno znaleźć rozwiązanie optymalne, ponieważ z drugiej strony jednostkowe przyzwolenia na stosowanie klapsów są niekorzystne zarówno z perspektywy prewencji indywidualnej, jak i generalnej⁷¹.

Na szczęście prawo karne daje organom wymiaru sprawiedliwości instrumenty, które pozwalają w konkretnym stanie faktycznym podjąć sprawiedliwą decyzję, także w pewnych sytuacjach odmawiającą pociągnięcia karcącego fizycznie do odpowiedzialności. W przypadku stosowania klapsów zachowanie rodziców bądź opiekunów może stanowić niekiedy czyn o znikomym stopniu społecznej szkodliwości. W niektórych okolicznościach zaś nie będzie można przypisać im winy.

Bibliografia

Literatura

Andrejew I., *Oceny prawne karcenia nieletnich*, Warszawa 1964.

Barczak-Oplustil A., *Sporne zagadnienia istoty winy w prawie karnym. Zarys problemu*, „Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych” 2005, z. 2; http://www.czpk.pl/dokumenty/zeszyty/2005/zeszyt2/Barczak-Oplustil_A-Sporne_zagadnienia_istoty_winy_w_prawie_karnym._Zarys_problemu-CZPKiNP_2005-z.2.pdf.

Bojarski T., *Zakres kontratypu karcenia małoletnich w polskim prawie karnym*, [w:] F. Ciepły (red.), *Prawne aspekty karcenia małoletnich*, Warszawa 2011.

Budzyńska A., Makaruk K., *Doświadczenie przemocy fizycznej w dzieciństwie a podejmowanie zachowań szkodliwych dla zdrowia. Wyniki badań przeprowadzonych wśród polskich studentów*, „Dziecko Krzywdzone. Teoria. Bada-

⁶⁸ Por. wyrok SO we Wrocławiu z dnia 29 grudnia 2015 r., IV Ka 1185/15, LEX nr 1962948; wyrok SR w Nowym Sączu z dnia 2 sierpnia 2019 r., II K 1397/17, LEX nr 2780769.

⁶⁹ I. Andrejew, op. cit., s. 117.

⁷⁰ Z. Stawrowski, op. cit., s. 258.

⁷¹ R. Krajewski, op. cit., s. 105.

- nia. Praktyka” 2018, nr 3; <http://dzieckokrzywdzone.fdds.pl/index.php/DK/article/view/681/537>.
- Cisek A., *Obowiązek posłuszeństwa wobec rodziców a ochrona dóbr osobistych dziecka*, „Acta Universitatis Wratislaviensis” 1990, nr 1152.
- Cope K., *The Age of Discipline: The Revelance of Age to the Reasonableness of Corporal Punishment*, „Law and Contemporary Problems” 2010, No. 2; <https://scholarship.law.duke.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1569&context=lcp>.
- Czarnek P., *Konstytucyjnoprawna ochrona dziecka*, [w:] A. Grześkowiak, I. Zgołliński (red.), *Prawo karne w ochronie praw dziecka*, Bydgoszcz 2018.
- Czepiel A., *Dobre i złe sposoby obrony wartości rodzinnych – polemika z profesorem Zbigniewem Stawrowskim*, „Civitas. Studia z Filozofii Polityki” 2015, nr 17; <http://czasopisma.isppan.waw.pl/index.php/c/article/download/526/401>.
- Dukiet-Nagórska T., *Wprowadzenie do okoliczności uniemożliwiających przypisanie winy*, [w:] T. Dukiet-Nagórska, O. Sitarz (red.), *Prawo karne. Wykład akademicki*, Warszawa 2021.
- Dobson J., *Uparte dziecko. Od narodzin do wieku młodzieńczego*, Warszawa 1992.
- Dwyer J.D., *Parental Entitlement and Corporal Punishment*, „Law and Contemporary Problems” 2010, No. 2. <https://scholarship.law.duke.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1570&context=lcp>.
- Grudecki M., *Tak zwane kontratypy pozaustawowe a funkcja gwarancyjna prawa karnego*, [w:] A. Golonka, M. Trybus (red.), *Prawo karne w obliczu zmian i aktualnych problemów polityki kryminalnej*, Rzeszów 2018; https://rebus.us.edu.pl/bitstream/20.500.12128/7764/4/Grudecki_Tak_zwane_kontratypy_pozaustawowe_a_funkcja_gwarancyjna_prawa_karnego.pdf.
- Grudecki M., *Tak zwane kontratypy pozaustawowe a zasada określoności w prawie karnym*, „Kwartalnik Prawo-Społeczeństwo-Ekonomia” 2018, nr 3; <http://kpse.pl/sites/default/files/2018-08/KPSE%203.2018.pdf>.
- Grudecki M., *Kontratypy pozaustawowe w polskim prawie karnym*, Warszawa 2021.
- Hałas R., Hyps S., *Karcenie małoletnich w perspektywie prawnomiędzynarodowej i prawnoporównawczej*, [w:] F. Ciepły (red.), *Prawne aspekty karcenia małoletnich*, Warszawa 2011.
- Hanc J., *L’art pour l’art, czyli o tzw. kontratypie sztuki*, „Santander Art and Culture Law Review” 2020, nr 1. <https://www.ejournals.eu/SAACLR/1-2020/art/17676/>
- Helios J., Jedlecka W., *Przemoc fizyczna wobec dzieci. Perspektywa prawna*, Warszawa 2020.
- Jarosz E., Kurkowski C., „Tylek nie szklanka” – o popularności kar cielesnych w wychowaniu, „Problemy Wczesnej Edukacji” 2018, nr 1; <https://czasopisma.bg.ug.edu.pl/index.php/pwe/article/view/752/515>.

- Karkut D., *Zakaz stosowania kar cielesnych a pozaustawowy kontratyp karcenia w celach wychowawczych*, [w:] E. Kabza, E. Krupa-Lipiński (red.), *Dobro dziecka w ujęciu interdyscyplinarnym*, Toruń 2016.
- Kisa-Bogorodź I., *Dyskursywność klapsa w świetle rodzicielskich narracji*, „Problemy Wczesnej Edukacji” 2019, nr 4; <https://czasopisma.bg.ug.edu.pl/index.php/pwe/article/view/4165/3484>.
- Krajewski R., *Karcenie dzieci. Perspektywa prawna*, Warszawa 2010.
- Makaruk K., *Postawy Polaków wobec kar fizycznych a ich stosowanie w praktyce rodzicielskiej*, „Dziecko Krzywdzone. Teoria. Badania. Praktyka” 2013, nr 4; <http://dziekokrzywdzone.fdds.pl/index.php/DK/article/view/43/34>.
- Majewski J., Kardas P., *O dwóch znaczeniach winy w prawie karnym*, „Państwo i Prawo” 1993, nr 10.
- Małecki M., *Granice sztuki w świetle prawa karnego*, „Zeszyty Artystyczne” 2015, nr 26; http://za.uap.edu.pl/wp-content/uploads/2018/07/Cz213_2015_nr26.pdf
- Małecki M., *Przypisanie winy. Podstawy teorii ekskulpantów*, Kraków 2019.
- Nowe kodeksy karne z 1997 r. wraz z uzasadnieniami*, I. Friedrich-Michalska, B. Stachurska-Marcińczak (red.), Warszawa 1997.
- Nowotyra R., *Karcenie wychowawcze w świetle art. 96¹ KRO*, „Kwartalnik Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury” 2012, z. 2; <https://www.kSSIP.gov.pl/sites/default/files/kw7.pdf>
- Nowotyra R., *Problematyka odpowiedzialności za przestępstwo z art. 217 kodeksu karnego w świetle art. 96¹ kodeksu rodzinnego i opiekuńczego*, „Studia Prawnicze. Rozprawy i Materiały” 2012, nr 2; https://repozytorium.ka.edu.pl/bitstream/handle/11315/27586/NOWORYTA_Problematyka_odpowiedzialnosci_za_przestepstwo_2012.pdf?sequence=1&isAllowed=y.
- Peno M., *Problem sposobu pojmowania i roli winy w prawie karnym (od dogmatyki do wartości)*, „Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych” 2016, z. 3; https://www.czpK.pl/dokumenty/zeszyty/2016/zeszyt3/Peno_2016.3.pdf.
- Piekarska A., *Przemoc, kary cielesne i krzywdzenie dzieci*, „Dziecko Krzywdzone. Teoria. Badania. Praktyka” 2003, nr 2; <https://dziekokrzywdzone.fdds.pl/index.php/DK/article/view/109/93>
- Przemoc domowa wobec dzieci*, www.cbos.pl/SPISKOM.POL/2019/K_049_19.PDF.
- Różycka-Jarosz S., *Karcenie dzieci – czyn zabroniony czy okoliczność uchylająca bezprawność*, Warszawa 2012.
- Sławiński S., *Spór o wychowanie w posłuszeństwie*, Warszawa 1991.
- Shmueli B., *The Influence of the United Nations Convention on the Rights of the Child on Corporal Punishment – A Comparative Study*, „Oregon Review of International Law” 2008, vol. 10; <https://poseidon01.ssrn.com/delivery.php?ID=26800212102909511912302510712210107203600307306400304202500412608102812609511500407604112402810110305509807902>

6112120124126090051045002046054000103084026111016112127088020
0200660771040750240900991021060661090641081240031130290050991
16087125069104127029&EXT=pdf&INDEX=TRUE.

Shmueli B., *Corporal Punishment in the Educational System versus Corporal Punishment by Parents: A Comparative View*, „Law and Contemporary Problems” 2010, No. 2; <https://core.ac.uk/download/pdf/62553098.pdf>.

Stawrowski Z., *Klaps jako imperatyw kategoriyczny*, „Civitas. Studia z Filozofii Polityki” 2015, nr 17; <http://czasopisma.ispan.waw.pl/index.php/c-article/view/524/400>.

Tomanek P., „*Ponizająca przemoc*” czy „*wychowawczy klaps*”? *Dyskursy na temat stosowania kar fizycznych wobec dzieci i ich ustawowego zakazu w Polsce*, „Dziecko Krzywdzone. Teoria. Badania. Praktyka” 2017, nr 4; <https://dziekokrzywdzone.fdds.pl/index.php/DK/article/view/643/501>.

Włodarczyk J., *Klaps za karę. Wyniki badań postaw i stosowania kar fizycznych w Polsce*, „Dziecko Krzywdzone. Teoria. Badania. Praktyka” 2017, nr 4; <https://dziekokrzywdzone.fdds.pl/index.php/DK/article/view/687/543>.

Wolicki M., *Zasadność i dopuszczalne formy karcenia małoletnich według wskazań psychologii wychowawczej*, [w:] F. Ciepły (red.), *Prawne aspekty karcenia małoletnich*, Warszawa 2011.

Zakaz kar cielesnych wobec dzieci. Pytania i odpowiedzi, Strasburg 2007; <https://rm.coe.int/168046d0a8>.

Wróbel W., Zoll A., *Polskie prawo karne. Część ogólna*, Kraków 2014.

Zmarzlik J., *Jak wychowywać bez kar fizycznych? – praca z rodzicami bijącymi swoje dzieci*, „Dziecko Krzywdzone. Teoria. Badania. Praktyka” 2003, nr 2; <https://dziekokrzywdzone.fdds.pl/index.php/DK/article/view/118/98>.

Orzecznictwo

Wyrok SN z dnia 10 lutego 2009 r., WA 1/09, LEX nr 598094.

Wyrok SN z dnia 18 listopada 2010 r., V KK 212/10, LEX nr 2103716.

Wyrok SO we Wrocławiu z dnia 29 grudnia 2015 r., IV Ka 1185/15, LEX nr 1962948.

Wyrok SO w Gliwicach z dnia 23 marca 2017 r., V Ka 647/16, SAOS nr 281073.

Wyrok SO w Sieradzu z dnia 17 maja 2017 r., II Ka 87/17, LEX nr 2304570.

Wyrok SO w Sieradzu z dnia 30 maja 2018 r., II Ka 109/18, LEX nr 2506647.

Wyrok SR w Nowym Sączu z dnia 2 sierpnia 2019 r., II K 1397/17, LEX nr 2780769.

Akty prawne

Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy, tekst jedn.: Dz.U. z 2020 r., poz. 1359.

Ustawa z dnia 6 czerwca 1998 r. Kodeks karny, tekst jedn.: Dz.U. z 2020 r., poz. 1444.

Criminal law assessment of spanking

Summary

The article is devoted to the issue of the criminal law assessment of spanking. Spank, despite the prohibition of corporal punishment introduced into the Polish legal system over 10 years ago, is still an acceptable behavior among part of the society. Taking into account the positions of opponents and supporters of this educational method, as well as the norms of criminal law, it is necessary to answer the question whether the guardians who apply it will bear unconditional criminal liability. Giving this answer requires an analysis of the spanking behavior from the perspective of the crime model. The behavior of the spanker fulfills the features of the prohibited act under Article 217 of the Penal Code, but in some cases it may not be shameful (Article 1 § 2 of the Penal Code) or the perpetrator cannot be blamed (art. 1 § 3 of the Penal Code). The author also assesses spanking from the point of view of non statutory justification punishing minors and takes a stance on the admissibility of using non-statutory justifications.

Keywords: spank; corporal punishing; child; criminal law; crime; unlawfulness; culpability; shamefulness.